

erasmus+
meer perspectief

Paving the way for essentials skills houses

Werkbezoek Bergen – 21 t/m 23 januari 2019

Voor het Erasmus+ project Paving the way for essential skills houses (KA2) zijn we afgereisd naar Bergen in Noorwegen om daar op werkbezoek te gaan bij onze Partner de Bibliotheek Bergen. Zij planden een mooi programma voor ons waarvan hieronder het verslag.

Maandagmorgen 21 jan 2019

Het werkbezoek startte met een ontvangst in de Bergen Public Library, House for Essential Skills. Een open en warm gebouw waar we hartelijk welkom werden geheten door de directeur Leikny Haga Indergaard en onze Noorse projectpartners. Daarna trapte Sverre Helge Bolstad af met een overzicht van de verschillende rollen en activiteiten van de bibliotheek. Hij gebruikte de tien life skills van

Unesco als kapstok waaronder creative thinking, empathy, problem solving, effective communication.

De bibliotheek in Bergen ziet het als haar opdracht om een arena te zijn voor een leven lang leren, ontmoeting en maatschappelijk debat, voor alle leeftijden.

Uitgangspunten daarbij zijn onder meer laagdrempeligheid en het principe dat iedereen van elkaar kan leren.

De bibliotheek is de meest bezochte culturele instelling in Bergen en heeft een

breed aanbod voor allerlei doelgroepen. Voorbeelden zijn het Taalcafé, taaloefergroepen, faciliteiten voor startende ondernemers, programma's voor digitale vaardigheden bij jeugd (zoals *Girl Tech Fest*) en statushouders (*Code For Refugees*), het Green Awareness project. De bibliotheek werkt hierbij samen met verschillende partners, waaronder scholen en maatschappelijke organisaties.

We werden rondgeleid in de bibliotheek. Het viel op dat de ruimtes, die voor bepaalde doelgroepen bedoeld waren ook door deze groepen goed gebruikt werden. Bijvoorbeeld de jongerenruimte en de taaloefer ruimte. We kregen een inkijk in de brede collectie, waaronder muziekinstrumenten.

Vervolgens gingen we aan de slag met "*Word Factory*", een creatieve en toegankelijke manier om met taal bezig te zijn. Deze methodiek wordt ingezet bij scholieren, maar ook voor nieuwkomers. Nadat het voorlezen van het boek "*Phileas's Fortune*", gingen we - onder enthousiaste leiding van Cathrine Dagestad - aan de slag. In groepjes

erasmus+
meer perspectief

beelden we met combi's van kleine spulletjes en speelgoedjes samengestelde woorden uit. Zo werd een Playmobile poppetje met een puzzelstukje van een koe op zijn hoofd geplakt een "cowboy". Een ring met het haar van een poppetje geplakt, werd "haring". Los van het plezier en de creativiteit opent dit 'spel' het gesprek over taal, oude en nieuwe woorden, wat zeg je wel en wat niet etc.

Daarna was het tijd voor de lunch in het biebcafé op de begane grond en zagen daar de bibliotheek als ontmoetingsplek in gebruik.

Maandagmiddag 21 januari 2019

De middag telde drie presentaties.

1. Folkeuniversitetet: Basic skills & employment

- Over basisvaardigheden, met de klemtoon op tewerkstelling. Enigszins vergelijkbaar met Wales. In Vlaanderen en Nederland kennen we dit niet op deze manier, tenminste niet tijdens werkuren (life long learning).
- NGO (sinds 1864 in Noorwegen, sinds 1935 in Bergen).
 - Begonnen als 'bewijs van goed gedrag en zeden' en bewijs van goede hygiëne.
- Noren reizen graag en leren graag andere talen, om in contact te komen met nieuwe mensen.
- Het doel is vrijetijdsbesteding toegankelijk maken voor iedereen, en om iedereen de kans te geven op basisonderwijs of op voorbereiding op voortgezet onderwijs en werk.
- Het gaat hier om volwassenenonderwijs voor diegenen die niet overdag kunnen studeren. De volksuniversiteit staat open voor iedereen, ongeacht achtergrond.
 - Studenten kunnen online lessen volgen. Lessen worden ook gestreamd. Vooral handig als je niet in de buurt van klaslokaal woont.
- Pijlers:
 - *werkgerichte competenties*
Mondelinge vaardigheden (d.i. Noors begrijpen, lezen, spreken en schrijven), secundair onderwijs, hoger onderwijs, universiteitsopdrachten, vergelijkbaar met het D-attest in Vlaanderen.
 - *Hobbymatige lessen*
Leer gitaar spelen of leer een gitaar bouwen 😊, koken, handwerk, houtbewerking.
 - *Training op de werkvloer*
Dan gaat het om het behalen van de benodigde kwalificaties, of om bij te leren om te blijven werken. Er wordt niet alleen gefocust op nieuwe vaardigheden, maar ook op algemene basisvaardigheden en reeds verworven competenties uit werk of het leven zelf. Zo worden bijvoorbeeld verpleeghulpers opgeleid, die - naast praktijkervaring - ook leren lezen en schrijven.
De succesratio ligt op 85%, 85% vindt een full time baan binnen de 3 jaar na het afronden van het programma. Meer dan 80% van de studenten doorlopen hun beroepsopleiding binnen 3 jaar af.
- *SkillsPlus*-programma rond basisvaardigheden:
 - Focust op lezen, schrijven, rekenvaardigheden en digitale vaardigheden. Vanaf 2014 kwamen daar mondelinge vaardigheden bij.
 - Elke MKB-bedrijf kan hierop een beroep doen. Het is niet bestemd voor grote ondernemingen, omdat die in principe fondsen hebben om hierin te investeren.

erasmus+
meer perspectief

De ondernemers voorzien de werknemers van studiemateriaal en zorgen voor vrije uren tijdens de werkdagen om de lessen te volgen.

- In 2018 is het BOB-programma opgezet, speciaal voor technisch personeel zoals conciërges, bouwvakkers, aannemers of werknemers van aannemers. In dit programma komen basisvaardigheden samen met de specifieke vaardigheden die ze nodig hebben voor hun werk.
- Zie ook : www.kompetansenorge.no

2. ALF- Gamers challenges in getting jobs

- Helpt werklozen en studenten die met school zijn gestopt (weer) aan werk, in drie verschillende stromingen, namelijk: in de hotelbusiness, in webdesign en in onderhoud.
- De bedoeling is om hen opnieuw te laten studeren of ze aan het werk te krijgen.
- De maximale capaciteit is 300 jongeren. De toeleiding geschiedt vanuit het NAV (VDAB van Noorwegen).
- Lijkt een beetje op [Arktos](#)
- Er is een speciaal project voor verslaafde gamers;
 - 60 gameverslaafde deelnemers.
 - Er wordt gewerkt aan sociale vaardigheden en werkgerichte competenties.
 - Deelnemers hebben vaak jaren vastgezeten in het gamen, hebben alle sociale skills verloren, maken geen contact meer met anderen, hebben angsten en/of depressie.
 - Deelnemers willen niet meer naar school, vaak omdat ze daar gepest werden, maar sommigen zijn ook drop outs, die gewoon niet (meer) geïnteresseerd zijn.
 - Het gaat om een maatgerichte aanpak.
 - Er wordt gezocht naar wat de deelnemers graag doen en hoe ze opnieuw warm te maken voor participatie en een nieuwe studie of baan.
 - ALF laat ze kennismaken met scholen waar veel gedaan wordt tegen pesten, zodat de jongeren opnieuw zin krijgen om naar school te gaan.
 - Ze kunnen ook een proefperiode bij een bedrijf aan het werk. Zo kunnen ze uitvinden of het werk iets voor hun is. Vinden ze het leuk, dan begeleidt ALF ze om in die richting verder te studeren of een baan te zoeken.
 - Er wordt ook gezocht naar specifieke hulpverlening voor de gamers: gezondheid, structuur bieden, sociale vaardigheden, werken aan hun xenofobie e.d.
 - Game skills inzetten voor bijvoorbeeld webdesign, grafisch ontwerpen e.d. ALF brengt de deelnemers in contact met webdesigners (impacthub.com), waar ze altijd op zoek zijn naar nieuwe werknemers.
 - ALF leert hen ook coderen, Photoshop, Indesign, Wordpress, Drupal e.d.
 - ALF helpt deelnemers tevens om een digitaal portfolio op te bouwen.
- ALF heeft nog drie zijtakken: een straatkrant, Aurora en een project voor vluchtelingen.
- Grappig detail: blijkbaar zijn gamers in Noorwegen heel gewild als buschauffeurs. Dat roept de vraag op of er nog andere nicheberoepen zijn voor gamers; misschien luchtverkeersleiders of treinbestuurders?

3. Rom for moter, Hordaland Bibliotheek

- Hordaland is de regio waar Bergen deel van uitmaakt (520 000 inwoners, 33 gemeenten, een flinke regio, groter dan België). Bergen is de hoofdstad van de regio Hordaland.
- Het is de bedoeling dat overal voor iedereen een kwalitatieve bibliotheek bereikbaar is. Dat is een uitdaging. In de regio zijn veel fjorden en dus zijn er veel afgelegen plekken. Omdat het zo afgelegen is, is er zelfs een bibliotheekboot.

erasmus+
meer perspectief

- Ze hebben ook een digitaal platform: www.norge.no
 - *Digital Citizen* (staatsprogramma), lijkt op wat [KBS](#) wil opstarten in België.
- **Project 23 public things**
 - E-learning cursus over 23 verschillende openbare diensten.
 - Het doel is om verschillende openbare diensten te testen naar usability.
 - Ze combineren e-learning met workshops (blended learning) om ervaringen uit te wisselen en om kennis te testen (zoals [Digidak](#) ooit)
 - De feedback is over het algemeen heel positief.
 - De feedback is teruggekoppeld naar de betreffende publieke diensten, zodat zij eventuele drempels kunnen slechten.
 - In Nederland werkt men hiervoor met Taalambassadeurs. Steeds meer organisaties en bedrijven zetten deze usability-test voor ondernemingen, SHM, gemeenten en organisaties in.
- E-learnings besparen middelen en personeel.
- In de toekomst wil de bibliotheek samenwerken met andere publieke diensten. Nog niet met ondernemingen. Dat is *not done* in Noorwegen. Gemiste kans?
- **Rom for moter (a place to meet)**
 - Project voor de integratie van nieuwkomers door ontmoeting met de lokale bevolking.
 - Beschrijving van de rol van de bibliotheek.
 - Het betreft financiering door een privaat fonds, waardoor deze aanpak is kunnen uitrollen over alle gemeenten in Hordaland.
 - Er wordt gezocht naar initiatieven waar beide groepen elkaar kunnen ontmoeten, door een gezamenlijke interesse. Bijvoorbeeld:
 - Taalcafé
 - Eten & drinken
 - De aanpak kan per gemeente verschillend zijn, maar er zijn ook gezamenlijke initiatieven.
 - Een subdoel van dit project is om vrijwilligers te vinden en te rekruteren voor sociaal vrijwilligerswerk.

Dinsdagochtend 22 januari

New Amigo's: Informal language learning throughout games, by Lakki Patey

In de Taalcafés wordt het spel “New Amigo’s” ingezet, zodat deelnemers (statushouders en vrijwilligers) elkaars taal leren. Doordat men elkaars taal leert is er sprake van wederkerigheid en gelijkwaardigheid: men leert van elkaar (informeel leren).

In 2016 is het spel geïntroduceerd in Noorwegen. Door middel van een skypeverbinding met de ontwikkelaar/ontwerper Lakki Patey krijgen we meer informatie.

In 2006 was “New Amigo’s” het Game of the Year in Nederland. In 2016 was het de winnaar van het European Language label. Er zijn inmiddels 29 taalcombinaties gemaakt.

Hoe groter de verschillen en de achtergronden tussen de deelnemers, des te groter is de waarde van het spel. Via kaartjes stellen de deelnemers elkaar vragen. Het is feitelijk

erasmus+
meer perspectief

niet zomaar een taalspel, maar een vredesproject, een spel om begrip voor elkaar te krijgen. Je hebt geen docent nodig maar wel native speakers. Het spel kan op drie niveaus gespeeld worden (van beginners tot niveau B1).

Zie ook de speluitleg op Internet: www.newamigos.com.

Nederlands-Arabisch is er (nog) niet, dat zou nog ontwikkeld moeten worden.

De ontwikkelkosten bedragen €15.000. Daarbij komen dan nog de productiekosten.

Op Amazone vind je de oudere versies. Distributie vindt plaats via "University Games".

Er is inmiddels een WEB-App-versie in ontwikkeling (vanaf maart 2019 operationeel).

Je kunt dan iemand uitnodigen om online met je te spelen. Via de web -versie kun je internationale connecties maken.

Bezoek aan Kirkens bymission (Church City Mission)

Op deze locatie van Kirkens bymission huisvesten verschillende werkervaringsateliers in een beschermde omgeving voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Het gaat vooral om mensen met een fysieke of psychische beperking (denk aan ex-verslaafden, mensen met een depressie) die moeten werken aan hun zelfvertrouwen en reïntegratie. Men bereikt hiermee ca. 35 tot 40 personen. Er is in Noorwegen steeds meer aandacht voor sociale outcasts en de manier van begeleiden. Dit project is daar een goed voorbeeld van.

Er wordt gewerkt vanuit een duidelijke visie: respect en vertrouwen, iedereen is waardevol.

Er zijn meerdere werkervaringsateliers: een atelier waar van oude kleding nieuwe kleding gemaakt wordt, een fietsherstelwerkplaats, horeca, houtbewerkingswerkplaats (in ontwikkeling).

In kleine groepen komen deelnemers 'werken' in de ateliers. De begeleiders proberen mensen met de juiste tools toe te rusten, zodat ze uiteindelijk op eigen benen kunnen staan. Er wordt veel structuur geboden, zodat mensen hierop worden voorbereid. De bedoeling is dat mensen doorgroeien naar een normale werkplek.

Na een maand of vier wordt er geprobeerd een praktijkwerkplaats voor de deelnemer te zoeken. Sommigen zijn daar nog niet klaar voor en krijgen dan meer tijd. De aanmelding gaat via de Sociale dienst (UWV of welzijnswerk). De gemeente bepaalt de duur van het programma, maar de projectleider/begeleider heeft wel invloed op de duur van het individuele traject. Dit soort werktraining wordt in 22 verschillende steden in Noorwegen geboden. Sommige van die werktrainingen zijn gericht op een specifieke doelgroep zoals verslaafden of ex-gevangenen.

Het ultieme doel is sociale inclusie. Een deel van de bevolking kan niet volwaardig participeren in de maatschappij. Maar ook in Noorwegen heeft men soms last van de waan van de politiek: de focusdoelgroepen veranderen bijvoorbeeld voortdurend.

erasmus+
meer perspectief

Dinsdagmiddag 22 januari 2019

Fretex: work inclusion / vocational rehabilitation

Knut Rasmussen and Grete Vabø lichten twee projecten toe:
Individual Placement and Support (IPS) en AFT.

Missie van **Fretex**:

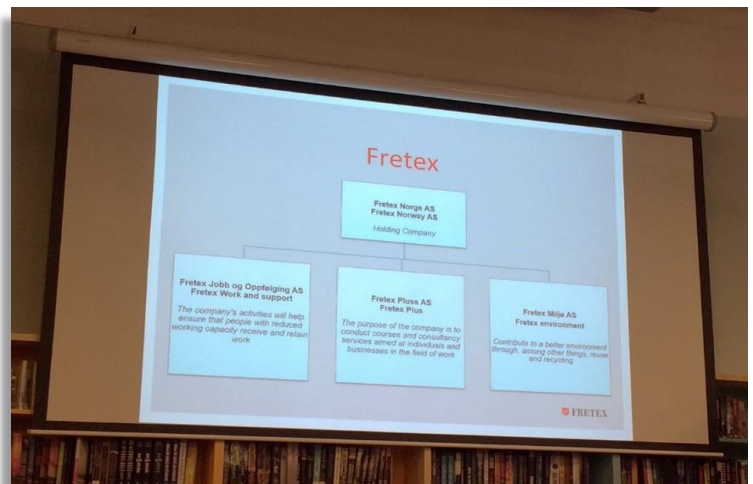
Fretex geeft mensen reden om in de toekomst te geloven.

Waarden

- Openheid (*mind, communication and respect*)
- Verbinding
- Liefde
- Winstgevendheid

Wie zijn we?

- Onderdeel van Leger des Heils
- Sinds 1905, sociale onderneming
- Grootste bedrijf voor beroepsrevalidatie in Noorwegen, 5000 deelnemers, 225 Fretex medewerkers op 36 vestigingen.
- 2018: 1.200 mensen aan het werk na het volgen van een Fretex programma, 100 deelnemers zijn terug naar school gegaan.

Labour inclusion, uitgangspunten:

- Focus op kwetsbare groepen
- De lijn van de Noorse overheid is werken te belonen
- Focus op individuele aanpak
- Focus op kansen i.p.v. beperkingen

Individual placement and support (IPS)

- Evidence based aanpak.
- Het uitgangspunt is dat iedereen kan werken, mét de juiste ondersteuning.
- Het gaat om het plaatsen van deelnemers op een leer-werk-re-integratie-plek.
- De opdrachtgever is de NAV (Administration Norwegian Labour and Welfare). Zij leveren de deelnemers aan.
- Het doel is mensen toe te leiden naar een reguliere baan!
- De cliënten zijn mensen met mentale problemen, met verslavingsproblematiek en/of lichamelijke problemen, maar die wel willen werken.
70% van de deelnemers krijgt uiteindelijk een baan!
- Het betreft een integrale aanpak met GGZ-psychologen.
- En de begeleiding is maatwerk.
- Job specialisten bouwen een relatie met de cliënt en zoeken geschikte banen op basis van interesses. Er is geen beperking op de duur van de begeleiding. De kwaliteit wordt bepaald door het vinden van een baan die past bij de cliënt.
- Binnen 4 weken na de aanmelding start het traject.
- Method guidance. Voor ondersteuning van de deelnemer is er de job specialist / gids. De gids is hier de leraar.

erasmus+
meer perspectief

IPS en de familie van de deelnemer

- Familie en/of vrienden worden betrokken (ideeën voor de baankeuze voor de cliënt)
- Zij brengen ook kennis over cliënt in.

IPS en kwaliteit: ieder jaar wordt het programma geëvalueerd, met een kwaliteitsassessment.

1. Werknemers
2. Organisatie
3. Dienstverlening

AFT (Employment Preperation Training)

- Value based
- NAV is ook hier de klant, koopt trajecten in.
- AFT wordt ingezet voordat deelnemers geplaatst worden. De focus ligt op werknemersvaardigheden
- Werkvormen: sociale training, stages, on-the-job training, training for-a-trade (bijvoorbeeld: in een truck oude kleren ophalen als oefening voor je baan als chauffeur).
- Voor deelnemers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt is het oefenen in veilige omgeving. Stappen die dan genomen worden:
 - 1) Binnen Fretex bedrijven
 - 2) Daarna stage
 - 3) Daarna betaalde baan

Kort samengevat: AFT is een plan (het wat), dan een match (het waar en hoe), en met support (ondersteuning in de vorm van een plan).

Figuur 1 De deelnemers aan het werkbezoek met de Noorse hosts.